

שילוב נפלא בין דברי האריז"ל וה"חתם סופר"

משה דיבר לשר של פרעה בצירופי שמות הקדושים ואהרן דיבר לפרעה עצמו בצירופים הכתובים בתורה

ח-ב): "תנה הודך על השמים", שימסור הקב"ה להם את התורה, וקשה הלא גם המלאכים עצמם השכילו להבין, שהם אינם יכולים לקיים רוב מצוות התורה שהן מצוות מעשיות, אם כן איך נתאוו לקבל את התורה.

ותירץ על פי המבואר במדרש (ב"ר ח-ב): "שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב (משלי ח-ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום, ויומו של הקב"ה אלף שנים, דכתיב (תהלים צ ד) כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול". ולכאורה יפלא, איך נכתב אז בתורה כל הסיפורים הקדושים מבריאת העולם, אדם וחוה, נח ודור המבול, האבות הקדושים ושאר דברים מבראשית עד לעיני כל ישראל, הלא עדיין לא נתהוו כל אלו הדברים.

אך הביאור בזה על פי מה שכתב הרמב"ן (בהקדמתו לפירושו על התורה), כי התורה הקדושה בשרשה למעלה בשמים לא היתה כתובה בצירופי אותיות כפי שהם לפנינו, אלא היתה כתובה בצירופי אותיות שמות הקדושים נשגבים, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת ויקרא יג): "דהא אורייתא כולה שמא דקודשא בריך הוא". פירוש, שהרי כל התורה היא שמו של הקב"ה. אך מכיון שרצה הקב"ה לתת את התורה הקדושה דוקא לישראל, לכן בכל עת ובכל זמן שנתהווה איזה ענין בעולם, אז נצטרפו אלו האותיות ונתהווה מהם צירופי תיבות ואותיות כפי שהן לפנינו.

הנה כי כן מבואר היטב השתקקות המלאכים לקבל את התורה, כי לא ביקשו לקבל את התורה לפי צירופי אותיות שלפנינו שהן מצוות מעשיות שאינן שייכות אצלם, אלא באותם צירופים הרוחניים כפי שהתורה היתה למעלה בגבהי מרומים, לפני שירדה למטה

לעשות כל הנפלאות הגדולות האלו, היה צריך שיזכיר משה רבינו ע"ה בקדושה ובטהרה אותם שמות היוצאים מאותן המלות בעצמם, כגון מתיבות ושילח בני ישראל מארצו, יוצאים שמות פלוני ופלוני, אלא שנתגשמו ונתלבשו באותן המצוות שהמוכן מהם, שלח עמי ויעבדוני, וכהאי גוונא.

ומשה רבינו ע"ה לעוצם קדושתו, ולהיות שכינה מדברת מתוך גרונו, היו האותיות יוצאים מסודרים על פי כוונתו באותן השמות הקדושים, ולא היה אפשרי שיבין מהם פרעה סדר צירופם שלח עמי, אלא שיצאו מפי משה לאהרן, ואצלו נתגשמו ונתלבשו, והבין אהרן שצריך לצרפם בזה האופן, והיה דיבורו של משה פועל תוכן הענין, להתיש כח הקליפה ולהכותו בכל מכה על פי הזכרת שמות האלה, ואהרן היה פועל להבין לפרעה גשמיות הענין.

וזהו ביום אשר דיבר ה' אל משה במצרים, שזה מרמזו על דיבור הנפלא שהוא אשר שם דברו בפיו באופן היותר קדוש, [על כך] אמר משה, אני ערל שפתים, פירוש שפתי הגשמיות ערלות מלהבין לפרעה כפי קדושת הנבואה הזאת. והשיב לו הקב"ה, אתה תדבר את כל אשר אצורך, צירופי השמות ממש, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושילח את בני ישראל מארצו, פירוש, מאותן הצירופים ידבר הוא אל פרעה, ושילח את בני ישראל מארצו".

התורה בשורשה כתובה בצירופי שמות הקדושים

נרחיב לבאר דבריו הקדושים על פי מה שמבאר ה"חתם סופר" עצמו (פרשת יתרו) מה ששינו בגמרא (שבת פח:), כי כשעלה משה למרום לקבל את התורה, באו המלאכים בטענה (תהלים

בפרשתנו פרשת וארא דבר בעתו מה טוב להתבונן בדברות קדשו של ה"חתם סופר" זי"ע, המאירים את עיני ישראל באור בהיר להבין השותפות הנפלאה בין שני האחים הקדושים משה רבינו ואהרן הכהן, שהלכו בשליחותם של הקב"ה לדבר אל פרעה מלך מצרים להוציא את ישראל ממצרים.

והנה בדרך הפשט היה צורך בשותפות זו כמו שכתוב (שמות ד-י) כי משה רבינו בא בטענה שהוא כבד פה וכבד לשון, לכן צירף אליו הקב"ה את אהרן שיתרגם את הדברים לפני פרעה. אולם ה"חתם סופר" מגלה לנו ביאור חדש על שותפות זו בין משה ואהרן, על פי מה שמפרש הפסוקים בפרשתנו (שם ו-כח):

"ויהי ביום דיבר ה' אל משה בארץ מצרים, וידבר ה' אל משה לאמר אני ה', דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דובר אליך. ויאמר משה לפני ה', הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה. ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אליהם לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך, אתה תדבר את כל אשר אצורך, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושילח את בני ישראל מארצו".

מדקדק ה"חתם סופר" על מה שכתוב: "ויהי ביום דיבר ה' אל משה בארץ מצרים", ולא כתוב מה שדיבר. עוד מתקשה ה"חתם סופר" על מה ששינה הקב"ה את לשונו, שאצל משה אמר: "אתה תדבר את כל אשר אצורך", ואילו אצל אהרן אמר שהוא "ידבר אל פרעה ושילח את בני ישראל מארצו", והיה לו לומר בקיצור: "אתה תדבר אל אהרן והוא ידבר אל פרעה". ומבאר ה"חתם סופר" הענין באופן נפלא בלשון קדשו:

"ואחשוב אני בהקדם כי כל התורה שמותיי של הקב"ה יתברך שמו. והנה בעמדם לפני פרעה

רבינו האריז"ל: הקב"ה צוה למשה רבינו לדבר אל השר של פרעה למעלה ואילו אהרן דיבר אל פרעה למטה

חתם סופר: משה רבינו דיבר בצירופי השמות הכתובים לפני הקב"ה ואהרן דיבר בצירופים של מטה

תרגום אונקלוס: "הוה אהרן מצית אודניה ושמע מה דמליל עמיה" - אהרן נטה אזנו להשיג צירופי השמות

משה רבינו דיבר אל שרו של פרעה בצירופי השמות, כדי להביא עליו תחילה את עשר המכות הרוחניות

כי כנד לב פרעה, והכבד כועס בסוד (קהלת ז-ט) כי כעס בחיק כסילים ינוח, ומאחר שהשוטה לא שמע למשה, אז אמר השם יתברך למשה, תניח שוטה זה, לית הנייה מיניה, בא דבר אל פרעה מלך מצרים, רצונו לומר מלך ושר וקצין של מצרים אולי תהנה ממנו, וזהו שאמר, אינו אלא מן קיציא, היינו קצין ומלך".

נמצינו למדים מדברי האריז"ל, כי במה שאמר הקב"ה למשה רבינו: "בא דבר אל פרעה מלך מצרים", נצטווה לדבר לפני שרו של פרעה למעלה שהוא מלך מצרים, וזהו ביאור המדרש: המשל אומר מן שטיא לית הנייא אלא מן קציא", כי לדבר לפני פרעה של מטה שהוא שוטה אין בכך שום הנאה ותועלת, לכן ראוי שידבר לפני הקצין והשר שלו למעלה.

הקב"ה הביא המכות על שרו של פרעה על ידי השמות הקדושים

אמנם לכאורה יש לתמוה על כך הפלא ופלא, שהרי בסופו של דבר חיזק הקב"ה את לב פרעה שלא ישלח את בני ישראל מארצו, כדי שיוכל להביא עליו את כל האותות והמופתים, כמו שכתוב (שם י-א): "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבך", אם כן לשם מה שלח הקב"ה את משה שידבר אל שרו של פרעה למעלה.

ונראה לברר מקחו של צדיק דברי רבינו האריז"ל, על פי מה שנצרך מה שלמדנו מדברות קדשו של ה"חתם סופר", שצוה הקב"ה למשה רבינו שידבר לפני פרעה בצירופי שמות הקדושים כדי להכניע את קליפתו וטומאתו, אלא שאהרן הכהן צירף את האותיות והתיבות כדי שפרעה של מטה יבין שהקב"ה מצווה עליו להוציא את ישראל ממצרים.

אולם לפי דברי ה"חתם סופר" יש לומר, כי היות שבפסוק זה רמזו הדיבור הנפלא שגילה הקב"ה למשה לדבר לפני פרעה לפי צירופי השמות למעלה, לכן מוסיף התרגום יונתן, כי אהרן הטח אזנו לשמוע היטב צירופי השמות של משה רבינו, כדי לדלות מהם הדברים שהוא צריך לומר לפני פרעה בצירופים שהוא מסוגל להבינם.

הגילוי הנפלא של האריז"ל: משה דיבר אל פרעה של מעלה

רחש לבי דבר טוב לבאר על פי ה"חתם סופר" דברות קדשו של רבינו האריז"ל, שמפרש מה שאמר הקב"ה למשה בפרשתנו (שם ו-יא): "בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני ישראל מארצו". ומפרש המדרש (שמו"ר ו-ה): "בא דבר אל פרעה מלך מצרים, המשל אומר, מן שטיא לית הנייא אלא מן קציא". פירוש, המשל אומר, משוטה אי אפשר ליהנות אלא מקצין ושר. ונתייעו המפרשים לפרש כוונת המדרש. ומצינו ביאור נפלא על כך בדברות קדשו של האריז"ל בספר "מחברת הקודש" (שער יציאת מצרים דף טז טור ד), הנה הדברים בלשון קדשו:

"להבין משל זה ולמה סמכו בפסוק זה... הכוונה כי לפעמים כתיב סתם פרעה ולא אמר מלך, וכאן בפסוק זה נאמר מלך, כי יש פרעה תחתון שהיה מדבר עם משה, וזהו בא אל פרעה, ולמעלה יש גם כן פרעה, והוא מלך וקצין של פרעה תחתון. לכן כשהיה רוצה לדבר לשר של מעלה קרא אותו מלך, כמו שכתב כאן בא דבר אל פרעה מלך מצרים, הכוונה שהכניס השם יתברך למשה עד פרעה עלאה, לדבר אתו שם למעלה באותן האדרים אולי יחזור בתשובה, ואז יתבטל גם כן פרעה תחתון.

וזהו מה שאמרו, מן שטיא לית הנייה, כי פרעה תחתון הוא שוטה וכסיל ולא שמע למשה

להתלבש בצירופים שכוללים מצוות מעשיות. וזהו שאמרו: "תנה הודך על השמים" - "הודך" דייקא שהוא יהוד וההדר של התורה בצירופים הרוחניים, תן אותם למלאכי מעלה שהם יצורים רוחניים ולא לקרוצי חומר בשר ודם.

על כך השיב להם משה רבינו: "רבנו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה". כלומר הן אמת שמלאכי מעלה יכולים להשיג יותר טוב את הצירופים של מעלה, אבל "תורה שאתה נותן לי", באותם הצירופים של מצוות מעשיות, הם שייכים רק אצל בני אדם חומריים, וזהו עיקר כבוד ה' שגם קרוצי חומר בשר ודם יתגברו על יצרם הרע לעבוד את ה', אבל המלאכים שאין להם יצר הרע, אין כבוד הקב"ה מתגלה על ידם כל כך בקיום מצוות התורה באופן רוחני.

"הוה אהרן מצית אודניה ושמע מה דמליל עמיה"

הנה כי כן ירווח לנו להבין דברי ה"חתם סופר", כי כשידבר משה רבינו לפני פרעה לא דיבר לפי אותם הצירופים שכתובים בתורה, אלא לפי צירופי שמות הקדושים כפי שהם כתובים למעלה בשמים, כי שמות קדושים אלו סגולתם להכניע קליפת מצרים, אלא שאהרן הכהן זכה להשיג מהצירופים של משה, איך לומר הדברים לפני פרעה כפי הצירופים שהם כתובים למטה בתורה, כדי שיבין שהקב"ה מצווה עליו להוציא את ישראל ממצרים.

לפי זה מפרש ה"חתם סופר" מה שפתח הכתוב: "ויהי ביום דיבר ה' אל משה בארץ מצרים", שדיבר אליו בצירופי השמות כדי להכניע את קליפת פרעה. לפי זה הוא מבאר גם כן פירוש הפסוק: "ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך [וביאר הקב"ה כוונתו], אתה תדבר את כל אשר אצווך [לפי צירופי שמות הקדושים ההחליש קליפת מצרים], ואהרן אחיך ידבר אל פרעה [בצירופים ברורים שהקב"ה מצווה עליו] ושילח את בני ישראל מארצו".

יומתק לפרש בזה מה שפירש ב"תרגום יונתן" על פסוק זה: "והוה ביומא דמליל ה' עם משה בארעא דמצרים, הוה אהרן מצית אודניה ושמע מה דמליל עמיה". פירוש: ויהי ביום דיבר ה' עם משה בארץ מצרים, היה אהרן מטה אזנו ושמע מה שדיבר עמו. וצריך ביאור מנין למד לפרש שהטה אהרן לשמוע מה שדיבר הקב"ה עם משה.

ושילח את בני ישראל מארצו", כי משה רבינו אמנם ידבר בצירופי השמות לשר של פרעה למעלה שהוא "מלך מצרים" כדי להכניע שורש הקליפה, ואילו אהרן אחיך יהיה נביאך, להביע בניב שפתים לפני פרעה כפי הצירופים המובנים אשר לפנינו בתורה.

ביאור נפלא של ה"אמרי יוסף" על תשובת הקב"ה למשה

הנה מה טוב ומה נעים להשתעשע בדברות קדשו של ה"אמרי יוסף", שמביא את דברי האריז"ל הנ"ל שכל מקום שצוה הקב"ה למשה לדבר אל "פרעה מלך מצרים", הכוונה בזה על השר שלו למעלה, ומיישב בזה בדרך נפלא מה שכתוב בפרשתנו (שם ו-י):

"וידבר ה' אל משה לאמר, בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני ישראל מארצו, וידבר משה לפני ה' לאמר, הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, וידבר ה' אל משה ואל אהרן, ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים".

מתמה על כך ה"אור החיים" הקדוש, הלא משה רבינו בא לפני ה' בטענת קל וחומר: "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים", אם כן מדוע לא מצינו בכתוב שהשיב לו הקב"ה על טענה זו. זאת ועוד שאם לא רצה הקב"ה להשיב לו תשובה, מהו הענין שאמר לו הקב"ה שוב: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן, ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים".

וביאר הענין בזה על פי מה שפירש המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע ב"עבודת ישראל" (פרשת האזינו) הפסוק (דברים לב-א):

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. כי הצדיק אשר רוצה להחזיר את בני דורו למוטב ומדבר אליהם דברי מוסר תמיד, אך דבריו אין נכנסים בלבם כי לבם לב אבן, מחמת רוב עבירות שעשו ונתחברו ח"ו בקליפה רחמנא ליצלן, עצה היעוצה על ידי שידבר מוסר אל שורש נשמתם אשר אין לקליפה אחיזה שם. וזה האזינו השמים ואדברה, דהיינו אל שורש הנשמות המכונה בשם שמים, וממילא תשמע הארץ אמרי פי, היינו אדם הגשמי".

אור החיים הקדוש: מה היתה תשובתו של הקב"ה על טענתו של משה רבינו: "הן בני ישראל לא שמעו אלי" אמרי יוסף: הקב"ה צוה למשה לדבר אל שורש נשמות ישראל למעלה כדי שישפיעו על ענפי הנשמות למטה

משה רבינו חיזק את שורש נשמות ישראל למעלה, ודיבר קשות עם שורש קליפת פרעה למעלה

הסימן של הגואל האמיתי שיאמר "פקוד פקדתי", היינו שיוכל לדבר לנשמות ישראל למעלה ולמטה

"אמרי קדוש" [ליקוטים מהשרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע] (פרשת שמות) על הפסוק (שם ד-י): "ויאמר משה אל ה', בי אדוני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך אל עבדך, כי כבד פה וכבד לשון אנכי". ופירש בתרגום אונקלוס: "אַרְי יְקִיר מְמַלְל וְעֵמִיק לִישָׁן אֲנִי". וצריך ביאור הלא "כבד פה וכבד לשון", פירושו שקשה לו לדבר, ואיך זה מתקשר עם "יקיר ממלל ועמיק לישן", שפירושו מילים יקרות ולשון עמוק. וביאר הרה"ק מסטרעליסק זי"ע:

"אמר משה רבינו לפני הקדוש ברוך הוא, איך אפשר שאני אדבר לפני פרעה הרשע והטמא בכל מיני טומאות מצרים רחמנא ליצלן, הלא יקרים וקדושים הם מילולי ודיבורי, על שם שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה רבינו עליו השלום, ואיך יתכן להיות בעולם שיכנסו הדברים הקדושים האלו לאיש רשע הטמא והמתועב, על כן עשה השם יתברך שאהרן אחיו הכהן יהיה נביא, והוא ידבר רק אל אהרן הכהן".

לפי דברי האריז"ל וה"חתם סופר" יומתק לבאר דברי השרף מסטרעליסק זי"ע ביתר שאת, כי יתכן לומר שמשה רבינו זכה להשיג במראה הסנה את התורה בצירופי שמות הקדושים, כפי שהם למעלה אצל הקב"ה לפני שנתלבשו באותיות התורה למטה, וחשב משה שיצטרך לומר צירופים אלו לפני פרעה למטה.

לכן טען לפני הקב"ה: "לא איש דברים אנכי", לומר לפני פרעה צירופי אותיות התורה כפי שהיא לפנינו, "כי כבד פה וכבד לשון אנכי", ומפרש בתרגום אונקלוס: "ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא", כי אני מדבר בצירופי השמות אשר למעלה שהם דברים יקרים שאין ראוי לרשע כפרעה לשמוע אותם.

על כך השיב לו הקב"ה: "אתה תדבר את כל אשר אצווק, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה

נקדים עוד מה שמבואר במדרש נחומא (פרשת בשלח אות יג) על הפסוק בשירת הים (שמות טו-א): "סוס ורוכבו רמה בים, שראה שרה של מצרים נופל, וכן את מוצא שאין הקב"ה נפרע מן האומות לעתיד לבוא עד שנפרע משריהם תחילה, שנאמר (ישעיה כד-כא) והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה".

מעתה יאירו עינינו להבין דברי האריז"ל, כי דוקא משום שרצה הקב"ה להביא את המכות על פרעה למטה, לכן הקדים לשלוח את משה רבינו, שידבר אל פרעה מלך מצרים למעלה, והיינו כמו שביאר ה"חתם סופר" בצירופי השמות הקדושים, כי השמות הללו הביאו את המכות על השר של פרעה למעלה והחלישו את קליפת מצרים, ועל ידי זה הביא הקב"ה אחר כך את המכות הללו בפועל על פרעה למטה, והרי זה בבחינת מה שכתוב על לעתיד לבוא: "והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה".

וזהו שמבאר האריז"ל כוונת המדרש: "בא דבר אל פרעה מלך מצרים, המשל אומר מן שטיא לית הנייא אלא מן קציא". כי לפרעה השוטה אשר למטה, אין שום תועלת להזכיר לפניו השמות בצירופים של מעלה, כי הוא שוטה ואינו מבין כלל דיבורים כאלו, לכן מן הראוי להזכיר שמות אלו לפני הקצין ושר שלו למעלה, כי בהיותו אחד משרי מעלה שורש כח הטומאה אשר במצרים, הנה בשמעו שמות קדושים שהביאו עליו המכות הוא נשבר ונכנע תחת כנפי הקדושה, ועל ידי זה היה אפשר להביא את המכות על פרעה למטה.

"ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא"

חשבתי דרכי כי על פי דברי האריז"ל וה"חתם סופר", יפתח לנו פתח להבין מה שהביא בספר

ופירש רש"י: "ושמעו לקולך, מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים, יעקב אמר להם פקוד יפקוד אתכם, יוסף אמר להם פקוד יפקוד אלקים אתכם". ותמהו המפרשים, מכיון שסימן זה היה מסור בידם איזו הוכחה יש על הגואל האמיתי, הלא יתכן שיבוא סתם אדם וישקר שהוא הגואל בהזכירו מילים אלו: "פקוד פקדתי".

אמנם לפי האמור נראה לבאר שהמסורה שהיתה בידם, כי מי שיבוא לומר בשם ה' "פקוד פקדתי אתכם" הוא הגואל האמיתי, אין הכוונה רק שיאמר כן בפיו, אלא זה שיהיה בכוחו לדבר אל שורש נשמתם למעלה ואחר כך אל ענפי הנשמות למטה, הנה הוא הגואל האמיתי ששלחו ה' להוציא את ישראל ממצרים.

יומתק לפרש בזה מה שכתוב אחר כך (שם ד-ט): "וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל, וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האותות לעיני העם, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניי ויקדו וישתחוו". ויש לדקדק מה שפתח בזקנים: "ויאספו את כל זקני בני ישראל", ואחר כך נאמר: "ויעש האותות לעיני העם", משמע שדיבר לא רק אל הזקנים אלא גם לעיני העם.

אך לפי האמור יש לומר כי מה שכתוב: "ויאספו את כל זקני בני ישראל", הכוונה בזה שאספו את כל זקני ישראל שהם גדולים בחכמה, על דרך ששנינו בגמרא (קידושין לב:): "אין זקן אלא מי שקנה חכמה", כדי ללמד את צירופי השמות של מעלה שדיבר בהם אל שרשי נשמות ישראל למעלה, ואחר כך "ויעש האותות לעיני העם" למטה, ועל ידי זה "ויאמן העם", כי נוכחו לדעת שהוא מקיים המסורה של "פקוד פקדתי" בשלימות.

לפי זה מפרש ה"אמרי יוסף" המשך הכתובים כמין חומר: "וידבר ה' אל משה לאמר, בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני ישראל מארצו", הדגיש הקב"ה לומר: "בא דבר אל פרעה מלך מצרים", הכוונה בזה כמו שפירש האריז"ל שידבר אל שרו של פרעה למעלה שנקרא "מלך מצרים". אולם משה לא הבין מתחילה כוונת הקב"ה, לכן "וידבר משה לפני ה' לאמר, הן בני ישראל לא שמעו אלי", משום ששקעו במ"ט שערי טומאה על ידי שנשתעבדו לפרעה שורש הטומאה, "ואיך ישמעני פרעה" שהוא עצמו שורש הטומאה.

לכן פירש לו הקב"ה כוונתו: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן, ויצום אל בני ישראל", שידברו אל שורש נשמות בני ישראל למעלה בעולם הנשמות שלא שקעו בטומאת מצרים וישמעו בקולם, זאת ועוד, "ואל פרעה מלך מצרים", שידברו גם אל שורש פרעה שהוא השר שלו שנקרא מלך מצרים, "להוציא את בני ישראל מארץ מצרים".

הנה כי כן על ידי שידברו אל שורש נשמת ישראל למעלה, ישמעו גם ישראל למטה בקול ה' בבחינת: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי", ועל ידי שידבר לשורש של פרעה שנקרא מלך מצרים וישברו את כוחו למעלה, ישבר גם כח קליפתו למטה. נמצא כי בדברים הללו השיב הקב"ה למשה רבינו תשובה ברורה על הקל וחומר שלו.

המבחן של הגואל האמיתי "פקוד פקדתי" שידבר לשרשי הנשמות ולענפי הנשמות

והנני להעלות על שלחן מלכים כי על פי כל האמור ירווח לנו להבין מה שאמר הקב"ה למשה בפרשת שמות (שמות ג-ט): "לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם, ה' אלקי אבותיכם נראה אלי אלקי אברהם ויעקב לאמר, פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים... ושמעו לקולך".

נמצינו למדים מזה, כי כמו שאצל פרעה מלך מצרים היה אפשר לדבר אל השר שלו למעלה, כדי להשפיע ולשבור את קליפתו למטה, כן להבדיל אלף הבדלות אצל ישראל אפשר לדבר לשורש נשמתם למעלה, כדי להשפיע עליהם למטה בבחינת: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי".

הקב"ה צוה למשה רבינו לדבר אל שורש נשמות ישראל

והנה על הקל וחומר של משה: "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים", כבר תמהו המפרשים, שהרי בני ישראל לא שמעו אל משה מחמת קושי השעבוד כמו שכתוב: "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", מה שאין כן אצל פרעה שלא שייך טעם זה יכול להיות שכן ישמע בקולו של משה.

וביאר ב"דברי אמת" להרה"ק מלובלין זי"ע, כי מה ששקעו ישראל במצרים במ"ט שערי טומאה, הוא על ידי שנשתעבדו לפרעה שהיה שורש הטומאה, וזאת היתה כוונת פרעה באמרו (שמות א-י): "הבה נתחכמה לו פן ירבה... ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך". כי חשב שעל ידי השעבוד הקשה ישקעו ישראל בני שערי טומאה ולא יוכלו לצאת משם לעולם. וזהו פירוש הכתוב: "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", כי לא היו מסוגלים לשמוע דברי הקדושה של משה, משום ששקעו בטומאת מצרים מקושי השעבוד.

הנה כי כן יתבאר היטב הקל וחומר של משה: "הן בני ישראל לא שמעו אלי", פירוש הן בני ישראל שמצד שורש נשמתם הם קדושים בני אברהם יצחק ויעקב, ועם כל זאת לא שמעו אלי משום ששקעו במ"ט שערי טומאה על ידי שנשתעבדו לפרעה בעבודת הפרך, "ואיך ישמעני פרעה", שהוא עצמו שורש הטומאה.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com